

CIEKAWSZE NABYTKI BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ UMCS W ZAKRESIE ZBIORÓW SPECJALNYCH W LATACH 1988–1989

Zasób zbiorów specjalnych Biblioteki Główniej UMCS powiększany jest systematycznie o nowe pozycje krajowe i zagraniczne, zarówno współczesne, jak i dawne. Gromadzenie odbywa się poprzez egzemplarz obowiązkowy, kupno krajowe — bieżące i antykwaryczne, a także, sporadycznie, poprzez wymianę i dary.

Drogą egzemplarza obowiązkowego Biblioteka otrzymuje: wydawnictwa kartograficzne, tj. plany miast, różnego typu mapy i atlasy wydawane przez Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych oraz przez inne wydawnictwa kartograficzne; druki muzyczne; materiały ikonograficzne — reprodukcje, drukowane wydawnictwa tekowe, plakaty oraz dokumenty życia społecznego.

Drogą kupna Biblioteka nabywa wybrane pozycje z bieżącej produkcji wydawniczej, których nie otrzymuje z egzemplarza obowiązkowego, a których forma i wartość merytoryczna mieści się w profilu gromadzonych przez Bibliotekę zbiorów specjalnych. Są to: wydawnictwa kartograficzne krajowe i zagraniczne, płyty i taśmy magnetofonowe oraz grafika oryginalna znanych twórców lubelskich bądź innych, jeżeli tematycznie związana jest z Lublinem lub regionem lubelskim.

W antykwariatach i na aukcjach księgarskich Biblioteka kupuje stare druki, przede wszystkim polonica oraz druki obce, stanowiące uzupełnienie posiadanych pozycji albo mające szczególną wartość ze względu na czas i miejsce wydania, oficynę drukarską lub temat, a także ciekawsze rękopisy, stare wydawnictwa kartograficzne, materiały ikonograficzne i druki muzyczne.

W latach 1989–1990 do zbiorów specjalnych Biblioteki wprowadzono następujące ciekawsze nabytki:

STARE DRUKI

Polonica

1. Sokołowski Stanisław: *Sprawiedliwy Joseph, albo o męce y śmierci Pana naszego Jezusa Krystusa rozmyślenia...* Po łacinie napisany, przez ... A teraz na polskie przetłumaczony, przez ... Jana Bogusławskiego. Kraków, W drukarni Lazarzowej, 1596, 4°, knlb. 9, s. 315, nlb. 1.
2. Dobrocieski Mikołaj: *Informacia o niektórych artikułach, między duchownym á swiętskim stanem : tych czasow ludźiom do wiadomości potrzebna.* Przez ... Kraków, Z Drukárniy Andrzeiá Piotrkowczyká. 1607, 4°, knlb. 14, sygn. A–C, D².
3. Drexelius Jeremias: *Stonecznik albo porownanie woli ludzkiej z wolą Bożą, ktore pięćią ksiąg łacinskim ięzykiem opisał... a na polską mowę przettumaczył y do druku podał Urbanus Vallistius de Stari Las* (Radziwiłł Albert Stanisław). Lublin, w drukarni Pawła Konrada, 1630 [rz.] 4° k.nlb. 3, s. 349, knlb. 1.
4. Kojalowicz Kazimierz Wijuk, jez.: *Kazanie o Męce Panskiej przez ... do ludu ná wielki piątek miane, teraz świeżo po śmierci iego do druku podáne ...*, Wilno, w Drukárni Acad. Soc. Iesu, 1675, 4°, k.nlb. 2, s. 238, k.nlb. 1.
5. Chwalkowski Mikołaj: *Regni Poloniae ius publicum á Nicolao de Chwalkowo Chwalkowski ... per alteram editionem auctius exhibitum.* Regiomonti, Typis Reusnerianis, 1684, 4°, k.nlb. 11, s. 587, nlb. 11, tabl. 4.

6. Długosz Jan: ... *Historia Polonica*. (Wyd. Henricus Liber Bare ab Huyssen). Lipsiae, Sumptibus Ioannis Ludovici Gleditschii et Mauritii Georgii Weidmanni, 1711–1712, 2°. [T. 1] *Historiae Polonicae libri XII, quorum sex posteriores nondum editi*, 1711, k.nlb. 19, szp. 160, k.nlb. 4, szp. 1168, 812, k.nlb. 23 [T. 2] *Historiae Polonicae liber XIII et ultimus...*, 1712, s.nlb. 9, LVII, k.nlb. 1, szp. 1944 [w rzywym. 1728], k.nlb. 18.
7. Szyrma Antoni, jez.: *Dni skarbowe albo do skarbu wiecznego krola należące, dni świętecznymi kazaniem roztłoszone, pod skarbowe klucze oddane... panu Michałowi Kazimierzowi Kotłowi... Od....* Wilno, w Drukarni Akademickiej Societatis Iesu, 1719, 2°, k.nlb. 6, s. 1098, k.nlb. 7.
8. Szybiński Dominik [Aleksander Gabriel], pijar: *Atlas dziecinny czyli nowy sposob do nauczania dzieci geografii, krotki, latwy y naydoskonalszy przez przyłączone nowej inwencji XXIV kart geograficznych z wykładem onychże, zawierający dokładniejsze opisanie Polski y Litwy tudzież naukę o sferze... Z francuskiego przelożony, powiększony, y poprawniony przez... Warszawa, Nakładem Michała Groella, 1772, 8°, k.nlb. 4, s. 314, k.nlb. 2, map 24.*
9. [Voltaire François Marie Arouet de]: *Spowiedz czyli jawne wyznanie pana de Votaire z francuskiego na oyczysty język przelożone. Anekdotami, zdaniem, listami wybornemi, do historii jego życia ściągającymi się, mową przeciwko niezbożnym tego wieku fozozofom, y rozmaitymi przypiskami powiększone, przez A. T.^{xxx} [Trzcński Andrzej Jan Kanty]. Lwów (br.dr.) 1778, 8°, k.nlb. 3, s. 273.*
10. [Jeziński Jacek]: *Zgoda i niezgoda z autorem Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego*. (Warszawa, br.dr.) 1788, 8°, k.nlb. 2, s. (1–8), 9–58.

Druki obce

1. [Biblia, Liber Psalmorum]. *Psalterium paraphrasibus illustratum, servata ubique ad verbum Hieronymi translatione, Raynerie Snoygoudano authore...* Lugduni, Apud Antonium Vincentium, Excudebat Symphorianus Barbierus, 1561, 16°, k.nlb. 4, s. 571, k.nlb. 13.
2. Villon Antoine de: [*L'Usage des épihémorides, avec la method de dresser et corriger toute sorte de figures coelestes et juger par le moyen d'icelles des diverses constitutions des temps et saisons de l'année et de toutes les autres choses qui en dépendent, ... par...*] Paris, Chez Iean Moreau, 1624 [zt.] 8°, T. 1 k.nlb. 42, s. 7, nlb. 1, 239, tabl. 4, T. 2 k.nlb. 4, s. 1110, tabl. 2.
3. Fedele Benedetto: *Sacri panegirici de santi, de quali Santa Chiesa con solennità maggiore celebra per tutte l'anné la festa*. Del ... Venetia, Appresse I. Giunti, 1641 [rz.] 4°, (Parte 1) k.nlb. 8, s. 285, nlb. 47, Parte 2 k.nlb. 4, s. 355, nlb. 44.
4. Fedele Benedetto: *Speculazioni morali dell' augustissime sacramento dell' altere*. Prese del salmo XXII. Composte dal ..., Venetia, Presso Giacomo Sarzina, 1641 [rz.] 4° k.nlb. 34, s. 492.

KARTOGRAFIA

Pośród cenniejszych nabytków, pochodzących z zakupu antykwarycznego, na uwagę zasługują następujące mapy XVIII-wieczne (miedzioryty):

1. Mapa Holandii — *Accurat Land — Carten von Hollaen-disch-Flandern-und Seeland...* Nürnberg 1733 (cm 34 × 28).
2. Mapa terenu Syberii wydana w Holandii — *Troisémé partie de la Carte d'Asie, contenant La Sibérie...* La Haye 1753 (cm 58 × 48).
3. Mapa terenu wojny rosyjsko-tureckiej opracowana przez znanego kartografa francuskiego Jean'a d'Anville'a — *Schauplatz des Russisch Türkischen Krieges entworfen von Herrn d'Anville*. Verbessert und vermehrt von Herrn F. A. Schraembl. Wien 1787 (cm 99 × 78,5).
4. Mapa części Republiki Słoweńskiej wydana przez znaną firmę niemiecką Johanna Baptisty Homanna — *Tabula Ducatus Carnoliae Vindorum Marchiae et Histriae...* Noribergae (br.r. XVIII w.), (cm 56 × 46).

Ciekawsze nabytki map XIX- i XX-wiecznych to:

5. XIX-wieczna litografowana mapa Karkonoszy — *Special-Karte vom Riesen Gebirge*. Bearbeitet von W. Liebenow. Maasstab 1:150 000. Breslau ok. 1860/70. Verlag von Eduard Trewendt, Lith. Anst. v. Leopold Kraatz in Berlin (cm 48 × 25).
6. *Mapa jeneralna województwa Lubelskiego ułożona według najlepszych źródeł przez Juliusza Colberg*. Warszawa 1826, Inst. Litogr. Szkolny (cm 54 × 40).
7. *Inżyniera S. Kornmana mapa komunikacyjna Galicyi i Bukowiny*. Skala 1:750 000. Lwów 1911 Nakł. Księgarni H. Altenberga (cm 53 × 83).
8. *Podręczna mapa Województwa Śląskiego*. Oprac. Franciszek Popiołek. Podziałka 1:400 000. Cieszyn (br. r., po 1922). Nakł. Handlowej Spółki „Ostoja”, (cm 31 × 43).
9. [*Mapa Taktyczna Polski*]. Skala 1:100 000. Pas 51 Słup 31 Grossblatt 412 Sw Szczawnica. Warszawa 1936, Wojskowy Instytut Geograficzny (arkusz stanowiący uzupełnienie posiadanego zbioru).
10. *Tary Polskie. Mapa Topograficzna*. Skala 1:10 000. Warszawa 1984, Wojskowe Zakł. Kartogr. Ark. 1–14.
11. *Spitsbergen*. Red. mapy Szymon Barna. Skala 1:25 000. Warszawa 1987, Copyright by Instytut Geofizyki PAN, druk Wojskowe Zakłady Kartograficzne. Ark. 1–10.
Spośród atlasów wymienić należy:
12. *Atlas do historii i geografii starożytnej podług planu Joachima Lelewela...* Warszawa 1828, Inst. Litogr. Szkoln., tabl. map 14.
13. *National Geographic Atlas of the World*. Ed. Alice J. Hall. 5 Ed. Washington 1981 National Geographic Society, s. 383, 2 nlb.
14. *Atlas Britannica*, Editors Wiliam A. Cleveland. Chicago 1989, Encyclopedia Britannica. Inc., s. XVI, 352, indeks 200 s.
Z reprintów kartograficznych wprowadzono do zbiorów następujące pozycje:
15. *Atlas Grecji i Morza Egejskiego*, zawierający reprodukcje dawnych map Grecji (1485–1844 oraz z r. 1967) pt. *Maps and map-makers of the Aegean*. Vasilis Sphyroeras, Anna Avramea, Spyros Asdrahas. Athens 1985, Olkos LTD, s. 263.
16. *Plan miasta Wilna (1936)*. Skala 1:12 500. Warszawa 1989, Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych (cm 145 × 55).
17. *Plan orientacyjny wielkiego Lwowa z przewodnikiem (1938)*. [Aut.] W. Horbay. Warszawa (1990), Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych (cm 44 × 42) + tekst s. 29.

IKONOGRAFIA

W zakresie materiałów ikonograficznych Biblioteka powiększyła swój zasób o stare i nowe wydawnictwa tekowe, grafikę oryginalną, ekslibrisy oraz plakaty.

Wydawnictwa tekowe

1. Straszewicz Józef: *Les Polonais et les Polonaises de la revolution du 29 Novembre 1830*. (Rys.): L. S. Edme, Devéria, Grevedon, Kurowski i in., Paris 1839. Nakł. J. Straszewicz, Imp. Lith. de Villain, tabl. 30, il.
2. *Album Jana Matejki z tekstem objaśniającym przez Kazimierza Władysława Wójcickiego*. (Rysował) Jan Matejko. (Drzeworyty rytował) J. Holewiński, J. Styfi, F. Zabłocki, A. Zakowski i in. 1873–1876. Warszawa, S. Lewentał, (z.) 1–3, s.nlb. 10, tabl. nlb. 1, 48.
3. Górski Konstanty: *Sybir, wizye przeszłości. (Malował) ...* Warszawa, Zakł. Graf. B. Wierzbicki i Ska. Serya 1. 1911, tabl. 8.
4. *Warszawa* (album zdjęć). Warszawa (br.r., ok. 1919). Nakł. A. J. Ostrowskiego, tabl. 35, il.
5. Skwirczyński Zygmunt: *Gabinet Witosa. Rysunkiem...* Warszawa 1920, Nakł. Redakcji „Rzeczypospolitej”, k.nlb. 16, il.

6. T[omorrowicz] K[azimierz]: *Autolitografie K. T. Ser. 1. Lublin w szkicach. Lublin 1921, Nakład autora, (druk) Litogr. A. Jarzyńskiego. Tabl. luźn. 10.*
7. *Polska w obrazach fotograficznych Jana Buthaka. Wilno, Nakład autora. (Ser.) Lublin 1921, tabl. 10.*
8. Szwajcer Jerzy [Jotes]: *Album karykatur Izby Skarbowej Grodzkiej w Warszawie w wykonaniu Jotesa. Warszawa 1939 Litografia Artystyczna W. Głowczewski, Nakład J. Szwajcera (Jotesa), tabl. 20, il.*
9. Gecow Henryk: *Józef Piłsudski, marszałek Polski. (Album portretów). Rysunki... Warszawa 1988 Wyd. Zarządzanie i Bankowość, Spółka, tabl. 8, il.*

Grafika luźna

W tej grupie dokumentów wprowadzono do zbiorów m.in.:

- stare widoki miast: Gdańska, Elbląga, Puław i Lublina (XVII–XIX w.);
- Jana Lewickiego litografię barwną *Podlasianie i Rusini. Lith. d'Simon file é Strasb. 1840.*
- Ze współczesnej grafiki oryginalnej prace lubelskich grafików — Alfreda Gaudy i Zbigniewa Józwicka (linoryty oparte na pejzażu i roślinności Spitsbergenu), a także najnowsze ekslibrisy.
- Zakupiono również rysunki tuszem lubelskiego grafika — Zbigniewa Strzałkowskiego (widoki Lublina i Nałęczowa).
- Zbiór starych plakatów powiększony został o plakat L. Karczewskiego z 1931 r. *Miesięc propagandy Śląska.*

ZBIORY MUZYCZNE

Poza bieżącym wpływem wydawnictw nutowych z egzemplarza obowiązkowego, do zbiorów wprowadzono ok. 200 jedn. obl. nut z zakupu antykwarycznego, w tym głównie wydawnictwa przedwojenne i z pierwszych lat powojennych.

Zbiór taśm magnetofonowych powiększono o nowe wydania kursów języków obcych. Natomiast płytoteka wzbogaciła się o nowe płyty z muzyką poważną, religijną, ludową oraz poezją.

Z wydawnictw płytowych zagranicznych na uwagę zasługują następujące albumy płytowe:

- Brahms Johannes: *Kammermusik.* Wyd. Deutsche Grammophon. (Album 15 płyt pełne wydanie).
- Liszt Franz: *12 Etudes d'execution transcendante. 3 Etudes de Concert.* [Wyk.] Claudio Arrau. Wyd. Philips. (Album 2 płyt).